

- stanovit optimální počty a druhy zbraní, bojové techniky i materiálu ve výše uvedených organizačních celcích,
- dokončit a dále zkvalitňovat motorizaci vojsk,
- ovlivňovat rozvoj silniční sítě tak, aby svými parametry vyhovovala potřebám mobility vojsk,
- vytvářet síly v polních nebo teritoriálních vojscích, které budou dílčím způsobem nebo všestranně mobilitu zabezpečovat.

V článku jsem chtěl připomenout jednu ze skutečností, kterou je třeba brát v úvahu při reorganizaci ozbrojených sil a vytvoření podmínek pro jejich efektivní použití k obraně státu. **Mobilita** totiž není nějaké východisko z nouze, ale **důležitý princip budování ozbrojených sil**, jak o tom svědčí zkušenosti z některých armád, a podle mého názoru má **plné využití i v naší armádě**.

Podplukovník Ing. Ivan H r b e k

NOVÉ JEVIŠTVO VE VELENÍ VOJSKU PVO V OBRANNÉ OPERACI

V návaznosti na svůj článek uveřejněný ve Vojenské mysli č. 4/1990 chci přispět názorem ke zvyšování efektivnosti velení vojsku PVO v obranné operaci.

V počátečním období války bude naším úkolem v prvních dnech a týdnech obranné operace zastavit postup protivníka do hloubky státního území, způsobit mu ztráty, vyčerpat ho a vytvořit podmínky pro přechod do protiútočné operace k obnovení státní hranice federace. Protivzdušnou operací oslabit letecké uskupení protivníka, ničit jeho hlavní síly, narušit systém velení a nedovolit mu úder ze vzduchu způsobit podstatné ztráty našim vojskům.

Protiletadlové raketové svazky a útvary vojska PVO pozemního vojska ponesou, v těsné součinnosti s vojsky PVOS a stíhacím letectvem, hlavní tíhu boje se vzdušným protivníkem. Na jejich bojové pohotovosti a stupni připravenosti k plnění bojových úkolů závisí úspěch při odražení prvního a dalších úderů vzdušného protivníka.

Síly a prostředky vojska PVO pozemního vojska, vyčleněné do pohotovostního systému PVOS, jsou připraveny v případě nenadálého napadení zahájit boj se vzdušným protivníkem v nejkratších časových lhůtách. Nárůst úsilí vojska PVO však závisí na schopnosti protiletadlových raketových útvarů rychle a organizovaně zaujmout bojové sestavy, připravit protiletadlové raketové komplety včetně raket k vedení boje. Domnívám se, že za nejpravděpodobnější variantu zahájení války lze považovat krátké období příprav v trvání do 10 dnů. Důležitou roli by proto sehrálo uvážlivé, ale včasné rozhodnutí velitelů svazů a svazků vyvést protiletadlové raketové útvary (pod záminkou cvičení, nácvičku nebo prověrky bojové pohotovosti) do bojových sestav k obraně vojsk v posádkách. Cestou stálých velitelských stanovišť PVO je lze zabezpečit informací o vzdušné situaci. Využitím linkových pojítek, plněním opatření radioelektronického maskování, periodickým manévrováním a přijímáním dalších klamných opatření proti protivníkově radiotechnickému průzkumu je možné jej alespoň částečně oklamat o stavu připravenosti sil a prostředků PVO. Jedním z požadavků však je přimět určitým způsobem protivníka již v míru, aby si zvykl na to, že vyvádění protiletadlových útvarů je běžná činnost. To vyžaduje přijímat u útvaru a svazku určitá opatření, mezi která např. patří:

- uskutečňování komplexních nácviček bojové pohotovosti se zaujetím bojové sestavy v prostorech poblíž posádek nebo v záložních prostorech,
- vyvádění protiletadlových pluků a oddílů na cvičení bojovým poplachem se zaujetím bojové sestavy v „neplánovaném prostoru“ (v prostoru cvičení).

Bude-li na základě rozhodnutí vlády přecházet ČSA do plné bojové pohotovosti skrytým způsobem, může toto období, v závislosti na činnosti protivníka, trvat 20 až 30 dnů i více. Přestože jak protiletadlové, tak radiotechnické svazky a útvary vojska PVO by byly zpravidla uváděny do plné bojové pohotovosti v prvních dnech skryté mobilizace, vzniká zde určitý nesoulad mezi připraveností systému palby na jedné a systému průzkumu na druhé straně, který je objektivně dán schopností protiletadlových raketových útvarů zahájit boj s protivníkem ve velmi krátkých lhůtách a dobou, potřebnou na mobilizační doplnění, bojové stmelení a rozvinutí radiotechnických útvarů do bojových sestav. V tomto období, které může trvat i několik dnů, vzrůstá úloha stálých velitelských stanovišť PVO (StVS PVO) svazů, svazků i protiletadlových útvarů, neboť musí v období narůstání bojové pohotovosti zabezpečit centralizované velení všem rozvinutým prostředkům vojska PVO. Dosud však u některých stupňů přežívá zastaralé chápání úlohy StVS PVO jako prvku, který je po splnění opatření vyhlášeného stupně bojové pohotovosti rušen a jeho příslušníci, včetně operačních dozorců zahajují plnění jiných úkolů. Myslím, že nový přístup musí být zcela opačný. S postupným přecházením vojsk do vyšších stupňů bojové pohotovosti je nutné posílovat směny StVS PVO a obsazovat je náčelníky vojska PVO (náčelníky PVO) i orgány letectva. Do rozvinutí systému průzkumu, velitelských stanovišť náčelníků PVO svazků, společných velitelských stanovišť letectva a PVO (SpVS LPVO) svazů (pokud to situace a podmínky dovolí) i později, velet vojsku PVO ze StVS PVO. Rozvinutými společnými velitelskými stanovišti letectva a PVO svazů a velitelskými stanovišti náčelníků PVO svazků je nezbytné převzít velení co nejpozději (na základě rozhodnutí náčelníka vojska PVO svazu), v závislosti na vývoji vzdušné a pozemní situace. Zpravidla to bude nedlouho před zaujetím operační sestavy vojsky svazu, až protiletadlové útvary zaujmou postory, z nichž nebude k jejich StVS linkové spojení.

Jedním z faktorů, které zvyšují efektivnost boje se vzdušným protivníkem, je centra-

lizace velení. Ta může zabezpečit rozdělení úsilí všech sil a prostředků PVO na jednotlivé cíle, naopak soustředit jejich úsilí na hlavní náletový směr letectva protivníka. Působení sil a prostředků vojska PVO, letectva a vojska PVOS v jednom prostoru mě nutí přemýšlet o možnostech velení všem těmto prostředkům z jednoho ústředí. Ačkoli tato otázka vypadá složitě, lze na ní, vezmeme-li v úvahu objektivní zákonitosti, jednoznačně odpovědět. Velet může a musí ten, kdo má nejlepší informaci o vzdušné situaci. Do zahájení agrese a prvního hromadného úderu letectva protivníka to je velitel PVOS. Má již v míru rozvinut systém radiolokačního průzkumu, pracující podle grafikonu a doplněný informacemi od pozorovatelů vzdušného protivníka. Naproti tomu systém průzkumu vojska PVO a průzkumné prostředky protiletadlových svazků (útvárů) jsou udržovány v pohotovosti číslo 2 bez vyzařování elektromagnetické energie (utajení sestavy vojska PVO). Velitel PVOS má tedy jediný bezprostřední informaci o vzdušné situaci a měl by být oprávněn vyhlásit pohotovost číslo 1 všem silám a prostředkům PVO.

Tímto okamžikem však dojde k podstatné změně. Nejlepší informaci o vzdušném nepříteli mají během několika minut nebo i sekund velitelé protiletadlových raketových pluků vševojskových divizí prvního operačního sledu. Působením letadel protivníka v přízemních a malých výškách (až 70 %) dojde k situaci, kdy tyto nízkoletící cíle budou ničeny na základě rozhodnutí velitelů protiletadlových pluků, baterií, ale i jednotlivých bojových vozidel dříve, než je zjistí průzkumné prostředky náčelníků vojska PVO a velitel PVOS.

Náčelníci vojska PVO a velitelé divizí PVOS by měli při hromadných úderech především:

- usměrňovat palbu protiletadlových raketových pluků a brigád,
- rozhodovat o ničení vzdušných cílů na stycích jejich prostorů účinné působnosti,
- přidělovat ke zničení, nejdůležitější vzdušné cíle, jejichž důležitost posoudí na základě analýzy všeobecné vzdušné situace.

Náčelník vojska PVO svazu a velitel PVOS budou v průběhu hromadného úderu především:

- vyhodnocovat činnost vzdušného protivníka a vlastních vojsk,
- vydávat úkoly k soustředění úsilí na hlavní náletový směr vzdušného protivníka a jednotlivé vlny hromadného úderu,
- organizovat či vyžadovat překrytí směrů, na nichž došlo k prolomení systému PVO, stíhacím letectvem,
- sledovat spotřebu a řídit zásobování protiletadlovými raketami s důrazem na protiletadlové raketové brigády i pluky, které působí na hlavním náletovém směru,
- připravovat opatření k obnově narušeného systému PVO manévrem prostředky PVO po ukončení hromadného úderu.

Na základě vyhodnocených poznatků a zkušeností ze cvičení ozbrojených sil NATO i z lokálních konfliktů lze konstatovat, že po dvou až třech hodinách první hromadný úder vzdušného protivníka skončí. Po vyhodnocení jeho následků lze předpokládat, že systém průzkumu vojska PVOS, který byl při činnosti podle grafikonu zjištěn již před vedením úderu, bude pravděpodobně podstatně narušen.

Systém průzkumu vojska PVO, který byl do zahájení agrese v pohotovosti číslo 2 nebo částí sil ve skrytém systému, nevyzařoval elektromagnetickou energii, mohl být objeven v podstatně menším rozsahu. Náčelník vojska PVO svazu využívá po dobu

odrážení prvního hromadného úderu informací zjištěných průzkumnými prostředky PVOS. Při řízení průzkumu vzdušného protivníka převádí do pohotovosti číslo 1 jednotlivé radiotechnické prapory PVO a jejich radiotechnické hlásky v těchto prostorech, v nichž potřebuje údaje o vzdušném protivníkovi upřesnit, nebo v nichž je systém průzkumu PVOS vyřazen. Dle mého názoru lze tedy předpokládat, že systém průzkumu vojska PVO si zachová podstatně vyšší bojeschopnost. Po odražení prvního hromadného úderu bude mít zřejmě náčelník vojska PVO svazu lepší podmínky k tomu, aby mohl zjišťovat, sledovat a nepřetržitě vyhodnocovat činnost vzdušného protivníka, současně uvést, při zahájení dalšího hromadného úderu, do pohotovosti číslo 1 všechny prostředky PVO v pásmu působící. V dalším průběhu obranné operace bude tedy zřejmě hlavním centrem řízení PVO společné velitelské stanoviště letectva a PVO svazu.

Bude-li zásada ponechávat podstatnou část průzkumných prostředků vojska PVO v skrytém systému dodržována po celou dobu, dokud je k dispozici informace o vzdušném protivníkovi v sítích uvědomování PVOS, převezme zákonitě velení společné velitelské stanoviště letectva a PVO. Nestane-li se tak po prvním hromadném úderu, dojde k tomu po druhém nebo dalším v průběhu prvních dnů obranné operace.

Nově musíme přistupovat i ke spotřebě protiletadlových raket a protiletadlové munice. Dosavadní chápání je obdobné jako u raketového vojska a dělostřelectva, kde je na základě požadovaného stupně palebného ničení protivníka stanoveno kdy, kým, kolik raket a dělostřeleckých granátů je nutné na určitý objekt vypálit. Obávám se, že situace ve vojsku PVO je však odlišná v tom, že ne my, ale vzdušný protivník volí svůj hlavní náletový směr, úseky, na nichž bude prolamovat PVO, i dobu, kdy úderu uskuteční. Nelze tedy velitelům protiletadlových raketových pluků stanovovat spotřebu raket na každý den boje, a to ještě (jak se někdy stává) všem stejnou. Pluk, který vede boj se vzdušným protivníkem na hlavním náletovém směru, bude mít spotřebu raket mnohonásobně vyšší, než pluk mimo ně. Velitel pluku je povinen zničit vzdušný cíl, který mu vletí do prostoru účinné působnosti. Jestliže tak neučiní, bude sám zničen i s raketami, které neodpálil. Úkolem náčelníka vojska PVO je vyhodnocovat spotřebu protiletadlových raket k plukům, působícím na hlavním náletovém směru od protiletadlových raketových technických základů, popř. manévr raketami od pluků, působících mimo ně. Normu spotřeby protiletadlových raket je vhodné dodržovat v rámci svazu, ale nelze ji mechanicky rozepisovat na divize a jejich protiletadlové pluky.

Hlavním palebným prostředkem vojska PVO jsou protiletadlové raketové brigády a pluky. Bojové možnosti jejich techniky i stupeň připravenosti velitelů a obsluh umožňují jejich vysoce efektivní použití v soudobém boji. Přesto však neklesá význam protiletadlových dělostřeleckých pluků, baterií i jednotek PVO (protiletadlových oddílů) vševojskových pluků, zejména v boji s nízkoletícími a náhle se objevivšími cíli. Myslím, že musíme najít cesty ke zvyšování efektivnosti jejich použití zejména ve zkvalitňování velení těmto prostředkům a v systému předávání radiolokační informace k jednotkám PVO vševojskových pluků.

V podmínkách, kdy rozvoj armády přechází od extenzivního nárůstu ke zkvalitňování při nižším počtu sil a prostředků, má řešení otázek velení vojskům, včetně využití automatizovaných systémů velení, zásadní význam.

